



Παιδιά με Απώλεια Ακοής στη Γενική Εκπαίδευση: Προκλήσεις και Παιδαγωγικές Πρακτικές

ΑΥΓΟΥΣΤΑ ΚΑΛΟΓΗΡΟΥ ΚΡΑΣΙΑ

ΕΙΔΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ ΚΩΦΩΝ

Εισαγωγή

Κωφός: άτομο που χρησιμοποιεί τη Νοηματική Γλώσσα, ανήκει στην Κοινότητα των Κωφών και δηλώνει ότι έχει ταυτότητα Κωφού ατόμου.

κωφός: άτομο που γεννήθηκε με απώλεια ακοής αλλά επικοινωνεί κυρίως προφορικά και δεν εντάσσει τον εαυτό του στην Κοινότητα των Κωφών.

Βαρήκοος: άτομο που έχει μειωμένη ικανότητα ακοής. Η ακοή του μπορεί να ενισχυθεί με ακουστικά. Ακούει και αποκωδικοποιεί την ομιλία.

Ελαφριά απώλεια ακοής: απώλεια ακοής από 20-40 dB.

Παιδί με Κοχλιακό Εμφύτευμα (ΚΕ): κωφό παιδί που για ακουστικό βοήθημα του έχει τοποθετηθεί κοχλιακό εμφύτευμα.

Εισαγωγή (συνέχεια)...

Η απώλεια ακοής επηρεάζει σημαντικά την πρόσβαση στη γλώσσα, τη μάθηση και την κοινωνική αλληλεπίδραση.

Η παρουσία παιδιών με απώλεια ακοής στη γενική τάξη απαιτεί:

- ενημερωμένους εκπαιδευτικούς που κατανοούν τις ανάγκες αυτών των μαθητών και
- μπορούν να προσαρμόσουν τη διδασκαλία τους κατάλληλα

Στόχος αυτής της παρουσίασης είναι:

- να αναδείξει τις βασικές προκλήσεις
- αλλά και τις δυνατότητες που υπάρχουν για ουσιαστική ένταξη



Διάγνωση

Σήμερα η διάγνωση γίνεται πολύ νωρίς αφού γίνεται τον **πρώτο κιόλας μήνα** μετά τη γέννηση του παιδιού. Το ανιχνευτικό τεστ ακοής νεογνών είναι πλέον **υποχρεωτικό**.

Πραγματοποιείται σε ανιχνευτικά κέντρα:

- Γενικό Νοσοκομείο
- Ιδιωτικά κέντρα

Διάγνωση (συνέχεια)

Όταν ένα παιδί ΔΕΝ ανταποκριθεί με επιτυχία στο ανιχνευτικό τεστ ακοής (screening), ακολουθούνται συγκεκριμένα βήματα για την έγκαιρη διάγνωση και παρέμβαση:

- Επαναληπτικός έλεγχος: για να επιβεβαιωθεί ή να αποκλειστεί η απώλεια ακοής.
- Διάγνωση: προσδιορισμός του βαθμού και του τύπου της βαρηκοΐας (αγωγιμότητας, αισθητηριακής, μικτής).

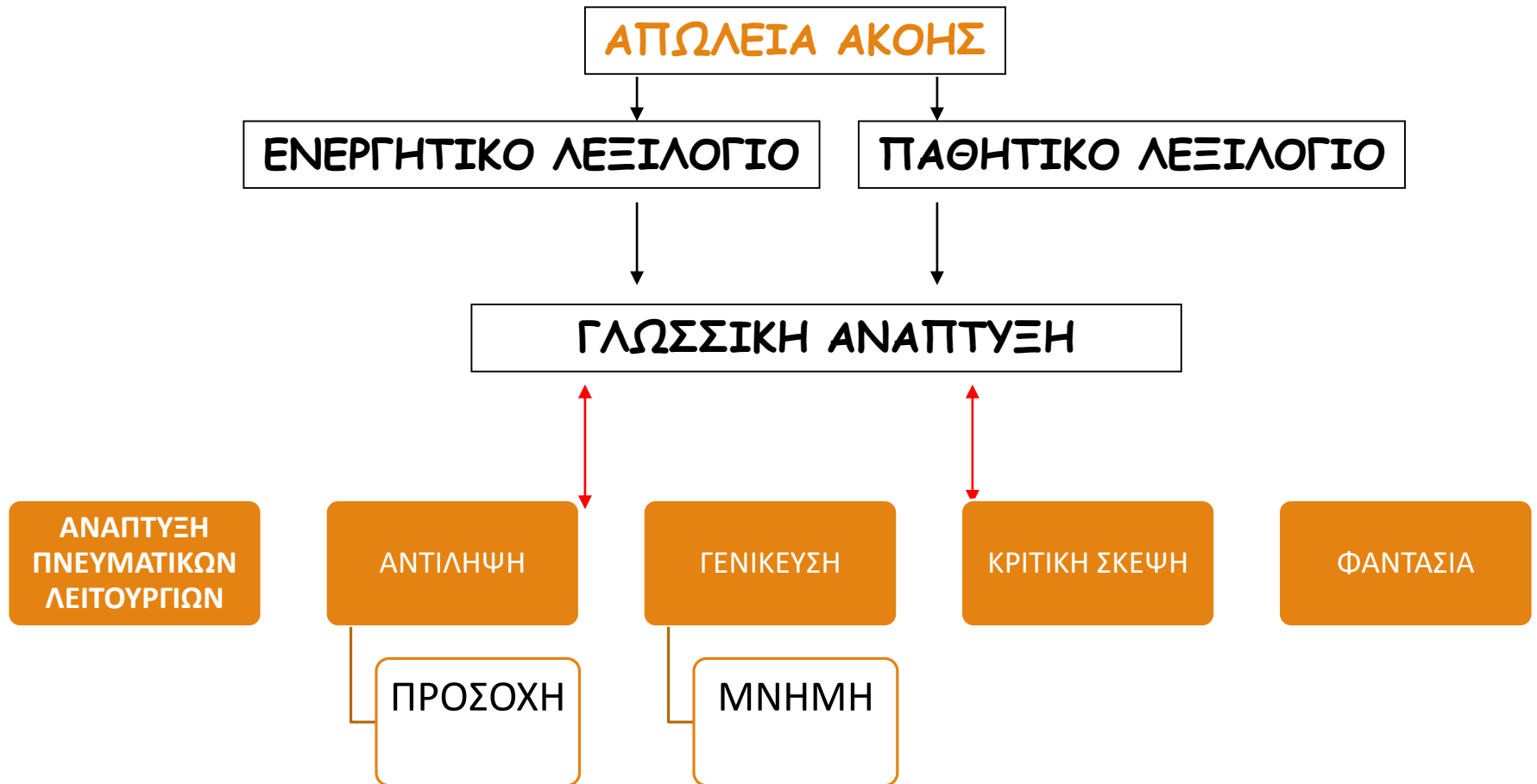
Παρέμβαση: Ανάλογα με τη φύση και τη σοβαρότητα της απώλειας:

- Ακουστικά βαρηκοΐας: τοποθετούνται ιδανικά πριν την ηλικία των 6 μηνών, καθώς αυτή η πρώιμη παρέμβαση συνδέεται με καλύτερη γλωσσική και επικοινωνιακή ανάπτυξη.
- Κοχλιακά εμφυτεύματα: η ιδανική ηλικία τοποθέτησης είναι περίπου στους 9 μήνες, σύμφωνα με τον FDA, για να επιτευχθεί η βέλτιστη γλωσσική και γνωστική ανάπτυξη.

Οφέλη της έγκαιρης διάγνωσης και παρέμβασης

- Ανάπτυξη πλουσιότερου λεξιλογίου. Τα παιδιά που λαμβάνουν παρέμβαση πριν τους 6 μήνες ζωής έχουν σαφώς πλουσιότερο λεξιλόγιο σε σύγκριση με εκείνα που διαγιγνώσκονται και υποστηρίζονται αργότερα.
- Σημαντικά βελτιωμένες γλωσσικές και αντιληπτικές επιδόσεις. Έρευνες (Yoshinaga-Itano & Sedey, 2000· Yoshinaga-Itano, 2013) δείχνουν πως τα παιδιά που εντάσσονται έγκαιρα σε πρόγραμμα πρώιμης παρέμβασης παρουσιάζουν αποτελέσματα 10% έως και 90% όμοια με αυτά των ακουόντων στον αντιληπτικό και γλωσσικό τομέα.
- Καλύτερες κοινωνικές και επικοινωνιακές δεξιότητες. Η πρώιμη πρόσβαση στον ήχο και τη γλώσσα βοηθά τα παιδιά να αναπτύξουν καλύτερες κοινωνικές αλληλεπιδράσεις και αυτοπεποίθηση.
- Μεγαλύτερες μαθησιακές δυνατότητες. Τα παιδιά έχουν περισσότερες πιθανότητες να ενταχθούν με επιτυχία σε γενικά σχολικά πλαίσια και να ακολουθήσουν την τυπική σχολική πορεία.

Συνέπειες απώλειας ακοής



Η εκπαίδευση των κωφών σήμερα...



Στόχος των διαφόρων προγραμμάτων ένταξης σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης είναι να διασφαλίσουν ότι κάθε παιδί, ανεξαρτήτως αναπηρίας ή διαφοροποίησης, θα έχει ίσες ευκαιρίες μάθησης και ανάπτυξης.

Ειδικότερα, τα προγράμματα αυτά αποσκοπούν:

- **Στην πολύπλευρη ανάπτυξη της προσωπικότητας του ατόμου.**
Μέσα από τη συμμετοχή σε σχολικά και κοινωνικά πλαίσια, τα παιδιά αναπτύσσουν τις γνωστικές, ηθικές, συναισθηματικές και κοινωνικές πλευρές της προσωπικότητάς τους.
- **Στην ακαδημαϊκή πρόοδο και σταδιοδρομία.**
Η προσαρμοσμένη και διαφοροποιημένη διδασκαλία επιτρέπει στο παιδί να αξιοποιήσει τις δυνατότητές του, να επιτύχει μαθησιακούς στόχους και να διαμορφώσει μελλοντικές επαγγελματικές προοπτικές.

Η εκπαίδευση των κωφών σήμερα (συνέχεια)...

- **Στη συναισθηματική ανάπτυξη και ενδυνάμωση**

Η αίσθηση αποδοχής και ένταξης ενισχύει την αυτοεκτίμηση, την αυτοαντίληψη και την ψυχική ανθεκτικότητα του παιδιού.

- **Στην κοινωνική ενσωμάτωση**

Μέσω της καθημερινής αλληλεπίδρασης με συνομηλίκους, τα παιδιά μαθαίνουν να συνεργάζονται, να σέβονται τη διαφορετικότητα και να εντάσσονται λειτουργικά στο κοινωνικό σύνολο.



Τα προγράμματα ένταξης, επομένως, δεν έχουν μόνο παιδαγωγικό, αλλά και κοινωνικό και ψυχολογικό χαρακτήρα, προάγοντας την ολόπλευρη ανάπτυξη και ισότιμη συμμετοχή όλων των παιδιών.

Ο ρόλος του δασκάλου κωφών

Ο δάσκαλος κωφών λειτουργεί υποστηρικτικά, με στόχο τη βέλτιστη εκπαιδευτική ένταξη του παιδιού. Συγκεκριμένα:

- Αξιολογεί το παιδί - Εξετάζει την τρέχουσα κατάσταση του παιδιού στους βασικούς τομείς ανάπτυξης: επικοινωνία, γλωσσική κατανόηση και έκφραση, μαθησιακές δεξιότητες, κοινωνική αλληλεπίδραση κ.ά.
- Συντάσσει το Αναλυτικό Πρόγραμμα Εκπαίδευσης (Α.Π.Ε.) το οποίο περιλαμβάνει:
 1. την παρούσα κατάσταση του παιδιού (γνωστικό, γλωσσικό, συναισθηματικό, κοινωνικό επίπεδο),
 2. την αξιολόγηση κρίσιμων τομέων ανάπτυξης που επηρεάζουν την ακαδημαϊκή πορεία (π.χ. φωνολογική επίγνωση, κατανόηση οδηγιών, χρήση γραπτού λόγου, δεξιότητες επικοινωνίας) και
 3. τη θέσπιση εξατομικευμένων στόχων, που ανταποκρίνονται στις ανάγκες και τις δυνατότητες του παιδιού, με σκοπό τη σταδιακή του πρόοδο και την ουσιαστική συμμετοχή του στη σχολική ζωή.

Ο ρόλος του δασκάλου κωφών (συνέχεια)...

Ο δάσκαλος Κωφών λειτουργεί ως γέφυρα επικοινωνίας και παιδαγωγικής υποστήριξης ανάμεσα στο παιδί με απώλεια ακοής και το σχολικό περιβάλλον.

Ο ρόλος του περιλαμβάνει:

- **Διαφοροποίηση του υλικού:** Προσαρμόζει τα κείμενα και τα φύλλα εργασίας ώστε να ανταποκρίνονται στο γλωσσικό επίπεδο του μαθητή.
- **Συνεργασία με τον δάσκαλο γενικής τάξης:** Συντονίζει την υποστήριξη, προτείνει κατάλληλες στρατηγικές, και παρατηρεί τη συμμετοχή του παιδιού.
- **Παρακολούθηση της προόδου:** Παρακολουθεί συστηματικά τη γλωσσική και μαθησιακή εξέλιξη του παιδιού και παρεμβαίνει όπου χρειάζεται.
- **Υποστήριξη στην κοινωνικοποίηση:** Βοηθά το παιδί να ενταχθεί στις ομαδικές δραστηριότητες, να χτίσει σχέσεις και να κατανοήσει τους κοινωνικούς κώδικες.

Δάσκαλος κωφών και δάσκαλος γενικής τάξης

Η συνεργασία μεταξύ των δύο εκπαιδευτικών είναι κρίσιμη για την επιτυχία της ένταξης.

Περιλαμβάνει:

- **Ανταλλαγή πληροφοριών:** Ο δάσκαλος κωφών ενημερώνει τον δάσκαλο γενικής τάξης για τις ανάγκες και τις δυνατότητες του μαθητή.
- **Κοινό σχεδιασμό μαθημάτων:** Σχεδιάζουν από κοινού τις δραστηριότητες ώστε να είναι προσβάσιμες και αποτελεσματικές.
- **Συνεχή ανατροφοδότηση:** Συζητούν την πρόοδο και τις δυσκολίες του μαθητή και προσαρμόζουν τη στήριξη αναλόγως.
- **Κοινή παρουσία στην τάξη (όπου είναι εφικτό):** Η ταυτόχρονη παρουσία ενισχύει την άμεση παρέμβαση και τη συμπερίληψη. Αυτή η συνεργασία βασίζεται στην αμοιβαία εμπιστοσύνη, στον σεβασμό του ρόλου του καθενός και στη διαρκή επικοινωνία.

Ακουστικά βαρηκοΐας και κοχλιακά εμφυτεύματα

- Η τεχνολογία παίζει σημαντικό ρόλο στην ενίσχυση της ακουστικής πρόσβασης για τα παιδιά με απώλεια ακοής.
- Τα ακουστικά και τα κοχλιακά εμφυτεύματα ΔΕΝ αντικαθιστούν την ακοή, ωστόσο...
 - ✓ **Τα ακουστικά βαρηκοΐας:** Ενισχύουν τους ήχους και είναι κατάλληλα για παιδιά με ήπια έως σοβαρή βαρηκοΐα. Απαιτούν συχνή ρύθμιση και συντήρηση.
 - ✓ **Τα κοχλιακά εμφυτεύματα:** Προορίζονται για παιδιά με σοβαρή έως βαθιά νευροαισθητήρια απώλεια ακοής που δεν επωφελούνται επαρκώς από ακουστικά. Απαιτούν χειρουργική επέμβαση και εντατική ακουστική και λογοθεραπευτική αποκατάσταση.

Η χρήση τέτοιων συσκευών δεν εξαλείφει την ανάγκη για παιδαγωγική και επικοινωνιακή υποστήριξη. Το παιδί εξακολουθεί να χρειάζεται οπτικά ερεθίσματα και κατάλληλη προσβασιμότητα στην τάξη.

Χρήση της ακουστικής τεχνολογίας στο σχολικό περιβάλλον

Το παιδί θα βοηθηθεί από την ακουστική τεχνολογία μόνο εάν:

- Τα ακουστικά /κοχλιακά εμφυτεύματα δουλεύουν αποτελεσματικά.
- Το παιδί φορά τα ακουστικά /κοχλιακά εμφυτεύματα του συστηματικά.
- Τα ακουστικά /κοχλιακά εμφυτεύματα είναι ρυθμισμένα κατάλληλα και ανάλογα με την απώλεια του παιδιού.
- Όταν το παιδί βρίσκεται σε καλό ακουστικό περιβάλλον.

Δημιουργώντας ένα καλό ακουστικό περιβάλλον

Ένα καλό ακουστικό περιβάλλον βελτιώνει:

- τη συγκέντρωση,
- την κατανόηση
- τη συμμετοχή όλων των μαθητών

Οι ήχοι του περιβάλλοντος (π.χ. εξωτερικός θόρυβος, θόρυβοι από θρανία, καρέκλες, σύστημα θέρμανσης/κλιματισμού) συχνά καλύπτουν ή παραμορφώνουν τη φωνή του εκπαιδευτικού, δυσκολεύοντας την πρόσληψη του προφορικού λόγου.

Πώς μπορώ να μειώσω τον αντίλαλο;

- Χρησιμοποιήστε χοντρές κουρτίνες ή στόρια (blinds).
- Προσθέστε μαλακά υλικά και αντικείμενα.
- Καλύψτε σκληρές επιφάνειες με υφάσματα.
- Τοποθέτηση ειδικού πατώματος.



ΚΑΛΟ

ΑΚΟΥΣΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ



ΚΑΚΟ

ΑΚΟΥΣΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ



Νοητική Κόπωση & Προσπάθεια Κατανόησης

Οι μαθητές με απώλεια ακοής καταβάλλουν **συνεχή και αυξημένη προσπάθεια** για να κατανοήσουν το γλωσσικό περιεχόμενο του μαθήματος επειδή:

- η **πληροφόρηση είναι συχνά ελλιπής**: προσπαθούν να «γεμίσουν τα κενά» μέσω χειλοανάγνωσης ή συμφραζομένων.
- χρειάζεται **εσωτερική «μετάφραση»** από νοηματική σε γραπτό ή προφορικό λόγο.
- η **συνεχής συγκέντρωση** για να παρακολουθούν, τους εξαντλεί.

Πώς εκδηλώνεται η κόπωση:

- Μείωση προσοχής και συγκέντρωσης
- Απόσυρση από δραστηριότητες
- Φαινομενική αδιαφορία (που είναι αποτέλεσμα εξάντλησης)

Marschark & Hauser (2012), Hicks & Tharpe (2002)

Μονόπλευρη απώλεια ακοής

- Το επικρατέστερο ποσοστό για τα παιδιά σχολικής ηλικίας με μονόπλευρη απώλεια ακοής, είναι 3% (Bess et al 1998).
- Η μονόπλευρη απώλεια ακοής αφορά στην αδυναμία ακοής στο ένα αυτί, ενώ το άλλο λειτουργεί φυσιολογικά ή με πολύ μικρότερη δυσκολία.

Έρευνες επιβεβαιώνουν ότι τα παιδιά με Μονόπλευρη Απώλεια Ακοής διατρέχουν πιθανότητες να εμφανίσουν:

- επικοινωνιακές δυσκολίες στην κοινωνικοποίηση και την εκπαίδευσή τους,
- προβλήματα στον εντοπισμό του ήχου και στην κατανόηση της ομιλίας όταν ο ομιλητής μιλά από την πλευρά που το αυτί δεν ακούει, ιδίως σε θορυβώδες περιβάλλον,
- η άρθρωσή τους δεν βρίσκεται στο ίδιο επίπεδο με εκείνη των παιδιών με φυσιολογική ακοή,
- υστερούν στον ακαδημαϊκό τομέα σε σχέση με τους ακούοντες συμμαθητές τους

(Most 2006, Most and Tsach 2010)

Προκλήσεις μονόπλευρης απώλειας ακοής

- Δυσκολία στον εντοπισμό της πηγής του ήχου (π.χ. ποιος μιλάει και από πού).
- Αδυναμία κατανόησης ομιλίας σε θορυβώδες περιβάλλον (π.χ. τάξη με φασαρία).
- Απόσπαση προσοχής και εύκολη κόπωση (αφού το παιδί καταβάλλει περισσότερη προσπάθεια να ακούσει από το ένα μόνο αυτί).
- Περιορισμένη συμμετοχή σε ομαδικές δραστηριότητες όταν ο ήχος έρχεται από την «κωφή» πλευρά.

Ο εκπαιδευτικός μπορεί να βοηθήσει:

- Τοποθετώντας το παιδί έτσι ώστε το λειτουργικό αυτί να στραμμένο προς την πηγή του ήχου.
- Χρησιμοποιώντας το FM System σε θορυβώδη περιβάλλοντα.
- Παρέχοντας οπτική ενίσχυση και σταθερές ρουτίνες όπου είναι δυνατό.

Επιπτώσεις απώλειας ακοής στη γλωσσική ανάπτυξη

➤ Η γλώσσα είναι ένα εργαλείο **επικοινωνίας** αλλά και **σκέψης**. Στην περίπτωση των παιδιών με απώλεια ακοής, η γλωσσική ανάπτυξη επηρεάζεται από την **περιορισμένη πρόσβαση στον ήχο και την τυχαία μάθηση**.



Κατά συνέπεια, το παιδί χρησιμοποιεί λιγότερα γλωσσικά στοιχεία για να μεταδώσει ένα μήνυμα, παραλείποντας συχνά λέξεις-κλειδιά (ρήματα, άρθρα, καταλήξεις).



Αυτό **ΔΕΝ** σχετίζεται με **νοητική ανεπάρκεια**, αλλά με την αδυναμία πρόσβασης στα πρότυπα της προφορικής γλώσσας.

Η έννοια της «οικονομίας» στη γλώσσα

«Με ελάχιστους φθόγγους δηλώνουμε τις χιλιάδες των σημασιών που υπάρχουν σε κάθε γλώσσα για αντίστοιχες έννοιες» (Γ. Μπαμπινιώτης).

Φωνολογικές διαφοροποιήσεις:

Μικρές αλλαγές στη σειρά ή στον τόνο των φθόγγων αλλάζουν εντελώς το νόημα:

- Σεφρά φθόγγων: ε, α, ν → εάν, ένα, νέα
- Αντικατάσταση φωνήματος: τόπος, τόνος, τόκος, τόμος
- Τονισμός: τζάμι ≠ τζαμί

Συνέχεια...

Πολυσημία:

Η ίδια λέξη αποκτά διαφορετική σημασία ανάλογα με τα συμφραζόμενα:

- ο καφές (ρόφημα) - το καφέ (χρώμα)
- προς 10 σεντ - προς Λευκωσία
- η ρίζα (φυτού) - η ρίζα (μαθηματική)



Όλα τα παραπάνω ενισχύουν τη σημασία της **σαφούς, οπτικής και εμπειρικής προσέγγισης της γλώσσας** στην εκπαίδευση των παιδιών με απώλεια ακοής.

Δυσκολίες που παρουσιάζονται στην ανάπτυξη γλώσσας

Για να είναι μια γλώσσα λειτουργική, πρέπει να είναι προσβάσιμη, αποτελεσματική και προβλέψιμη (Pinker 1994).

❖ Τα παιδιά με απώλεια ακοής ενδέχεται να δυσκολεύονται στην κατανόηση και παραγωγή προτάσεων που **αποκλίνουν από την τυπική σύνταξη** Υποκείμενο - Ρήμα - Αντικείμενο (ΥΡΑ)

π.χ: «Αύριο θα πάμε εκδρομή με το σχολείο».

Αντίθετα, μια πρόταση στη δομή ΥΡΑ θα ήταν:

«Εμείς θα πάμε εκδρομή αύριο».

Η πρώτη πρόταση ξεκινά με τον χρονικό προσδιορισμό («Αύριο») και περιλαμβάνει μια πιο ελεύθερη σύνταξη, που μπορεί να μπερδέψει ένα παιδί με απώλεια ακοής.

Συνέχεια...

❖ Δυσκολίες στην **κατανόηση αλλά και στον σχηματισμό δευτερευουσών προτάσεων**, όπως οι χρονικές, αιτιολογικές ή αναφορικές, λόγω της αυξημένης συντακτικής και σημασιολογικής πολυπλοκότητάς τους.

π.χ: «Δεν πήγε σχολείο, γιατί ήταν άρρωστος».

Δευτερεύουσα πρόταση: γιατί ήταν άρρωστος

Αυτή η πρόταση έχει δύο μέρη και δηλώνει **αιτία**, κάτι που μπορεί να μην γίνεται εύκολα κατανοητό από παιδιά που δυσκολεύονται με τη σύνταξη.

Η απλούστερη εκδοχή με δύο χωριστές κύριες προτάσεις θα ήταν:

«Ήταν άρρωστος. Δεν πήγε σχολείο».



Πιο απλή και πιο σαφής.

Γλωσσικές δυσκολίες στον γραπτό λόγο

- Συχνά αντιμετωπίζουν δυσκολίες στη **σύνταξη προτάσεων**, γεγονός που ενδέχεται να επηρεάσει την ικανότητά τους να αξιοποιούν αποτελεσματικά το γνωστό τους λεξιλόγιο στον γραπτό λόγο.
- Η **τροποποίηση των προτάσεων** —όπως η μετατροπή από ενεργητική σε παθητική σύνταξη, από καταφατική σε αρνητική ή η χρήση ερωτηματικής μορφής— ενδέχεται να δυσκολέψει το παιδί με απώλεια ακοής στην κατανόηση του νοήματος.
- Όταν ένα κωφό παιδί δυσκολεύεται στο επίπεδο της πρότασης, ενδέχεται να παρερμηνεύσει το συνολικό νόημα του κειμένου. Η παροχή χρονικού πλαισίου και η **αποσαφήνιση άγνωστων λέξεων** συμβάλλουν καθοριστικά στην κατανόηση του άγνωστου κειμένου, διευκολύνοντας την πρόσβαση στο νόημά του
- Παρουσιάζουν συχνά **περιορισμένες μεταγλωσσικές ικανότητες**, γεγονός που δυσχεραίνει τον αυτοέλεγχο της γλωσσικής τους παραγωγής και την ανάπτυξη στρατηγικών **αυτοδιόρθωσης**, ιδιαίτερα στον γραπτό λόγο.

Συνέχεια...

- ❖ Η κατανόηση αφηρημένων εννοιών αποτελεί πρόκληση για πολλά παιδιά με απώλεια ακοής, καθώς δε συνοδεύονται από συγκεκριμένα, απτά χαρακτηριστικά. Έννοιες όπως «δημοκρατία», «δικαιοσύνη» ή «ευτυχία» απαιτούν πλούσιο λεξιλόγιο, εμπειρίες και γλωσσική έκθεση που συχνά απουσιάζουν λόγω περιορισμένης πρόσβασης στην καθημερινή επικοινωνία.
- ❖ Δυσκολία στο να κατανοήσουν παρομοιώσεις, ιδιωματικές εκφράσεις και μεταφορικό λόγο. Πρόκειται για εκφράσεις που δεν χρησιμοποιούνται κυριολεκτικά, αλλά αποδίδουν μια σημασία διαφορετική από τη λέξη ή φράση, όπως για παράδειγμα: «πήρε το μάθημά του» ή «τα πήρε στο κρανίο».

Συνέχεια...

- Η γλώσσα αποτελεί το βασικό εργαλείο πρόσβασης στη γνώση σε όλα τα σχολικά μαθήματα. Τα παιδιά με απώλεια ακοής ενδέχεται να αντιμετωπίζουν δυσκολίες σε όλα τα γνωστικά αντικείμενα, λόγω των γλωσσικών εμποδίων.
- Κάθε μάθημα περιλαμβάνει εξειδικευμένη **ορολογία**, η οποία απαιτεί γλωσσική επάρκεια για να κατακτηθεί.
- Η ανεπαρκής γλωσσική ανάπτυξη δυσχεραίνει και τη χειλεανάγνωση, καθώς απαιτείται αναγνώριση λέξεων και συντακτικών δομών.
- Οι γλωσσικές δυσκολίες μπορεί να έχουν άμεσες συνέπειες στην κοινωνική ένταξη και την ψυχολογική ανάπτυξη των παιδιών.

Αποτελεσματικές πρακτικές διδασκαλίας λεξιλογίου

- **Επεξήγηση όλων των νέων/άγνωστων λέξεων** που παρουσιάζονται στην τάξη, με σαφή και απλή διατύπωση.
- **Σημασιολογική χαρτογράφηση λεξιλογίου** 
Οπτική απεικόνιση των σχέσεων μεταξύ λέξεων (π.χ. συνώνυμα, αντώνυμα, σχετικές έννοιες) για καλύτερη κατανόηση και απομνημόνευση.
- **Αξιοποίηση εικόνων στο κείμενο**
Οι εικόνες λειτουργούν υποστηρικτικά για την κατανόηση του περιεχομένου και ενεργοποιούν τη μνήμη.
- **Ατομικό λεξικό**
Καταγραφή άγνωστων λέξεων με:
 - ✓ Ορισμό
 - ✓ Παράδειγμα χρήσης
 - ✓ Σχετική εικόνα

Σημασιολογική χαρτογράφηση του λεξιλογίου



Δυσκολίες στα Μαθηματικά

1. Νοεροί Υπολογισμοί:

Γιατί τα κωφά παιδιά δυσκολεύονται στους νοερούς υπολογισμούς:

- Γλωσσική στέρηση σε πρώιμη ηλικία: επηρεάζει την ανάπτυξη αφηρημένων μαθηματικών εννοιών.
- Περιορισμένη γλωσσική πρόσβαση στους μαθηματικούς όρους: δυσκολία στην κατανόηση και χρήση στρατηγικών όπως αποσύνθεση, στρογγυλοποίηση.
- Μειωμένη μνήμη εργασίας & επεξεργαστική ταχύτητα: δυσκολία στο να κρατήσουν αριθμούς στο νου κατά την εκτέλεση πράξεων.
- Προτίμηση σε μετρήσεις (counting) αντί για νοερές στρατηγικές: λιγότερη χρήση ευέλικτων νοερών υπολογισμών (π.χ. $27+29 \rightarrow 30+26$).

(Traxler, 2000, Kelly et al., 2003, Nunes & Moreno, 2000, Kelly & Gaustad, 2007, Bull et al., 2005)

Συνέχεια...

2. Η κατανόηση του γραπτού λόγου στα μαθηματικά προβλήματα:

- Τα μαθηματικά προβλήματα περιλαμβάνουν συχνά σύνθετο γραπτό λόγο και απαιτούν κατανόηση της γλώσσας πριν την εκτέλεση της πράξης.
- Η δυσκολία δεν είναι αριθμητική, αλλά γλωσσική αφού πολλά κωφά παιδιά γνωρίζουν την πράξη αλλά δεν κατανοούν πλήρως τι ζητά το πρόβλημα λόγω δυσκολίας στην επεξεργασία του γραπτού λόγου.
- Η γλώσσα επηρεάζει την επιλογή και εκτέλεση της στρατηγικής άρα αν δεν κατανοηθεί το πρόβλημα, δεν ενεργοποιείται η κατάλληλη στρατηγική για τον νοερό υπολογισμό.

Συνήθεις δυσκολίες που συναντώνται:

- Σύνθετο λεξιλόγιο ή αφηρημένες διατυπώσεις
- Πολλαπλές πληροφορίες σε μία πρόταση
- Ελλιπής σύνδεση των λέξεων με τις πράξεις (π.χ. «έμειναν», «περισσότερα από»)

Έρευνες δείχνουν ότι η κατανόηση γραπτών προβλημάτων συνδέεται περισσότερο με τη γλωσσική ικανότητα παρά με την αριθμητική σκέψη (Marschark et al., 2015).

Κανόνες για αποτελεσματική επικοινωνία με κωφό/βαρήκοο παιδί

- **Κεντρίστε πρώτα την προσοχή του παιδιού πριν αρχίσετε να μιλάτε.**
- **Διατηρήστε οπτική επαφή:**
Βεβαιωθείτε ότι το παιδί βλέπει το πρόσωπό σας καθαρά όταν του μιλάτε.
- **Αποφύγετε απόκρυψη προσώπου:**
Μην καλύπτετε το πρόσωπό σας με μαλλιά, χέρια ή με στροφή του κεφαλιού. Είναι απαραίτητο για την κατανόηση μέσω χειλεανάγνωσης και εκφράσεων προσώπου.
- **Κατάλληλη απόσταση:**
Το παιδί πρέπει να βρίσκεται σε απόσταση 0,5 -1,5 μέτρων, ώστε να ακούει καλύτερα μέσω των ακουστικών ή του κοχλιακού του εμφυτεύματος.
- **Αποφύγετε την περιφορά στον χώρο της τάξης:**
Κατά τη διάρκεια της διδασκαλίας είναι πολύ σημαντικό όπως παραδίδουμε το μάθημα από σταθερό σημείο ώστε να διατηρείται η προσοχή των μαθητών.

Συνέχεια...

- **Διδασκαλία γνωστικής σύνδεσης**

Σύνδεση νέας γνώσης με τις προϋπάρχουσες εμπειρίες και γνώσεις του μαθητή.

🔴 Ausebel (1968): «Ο πιο σπουδαίος, απλός παράγοντας που επηρεάζει τη μάθηση είναι αυτός που ο μαθητής γνωρίζει ήδη».

- **Καταιγισμός ιδεών (brainstorming)**

Ενθαρρύνεται η ελεύθερη έκφραση, ενισχύεται η συμμετοχή και οικοδομείται κλίμα εμπιστοσύνης και σεβασμού στην τάξη.

- **Αναδιήγηση με εικόνες και κίνηση**

Ενθαρρύνουμε το παιδί να αφηγηθεί με δικά του λόγια (προφορικά ή γραπτά) το περιεχόμενο ενός κειμένου, χρησιμοποιώντας εικόνες ή παντομίμα για υποστήριξη. Ενισχύεται η κατανόηση και η έκφραση με απλό, λειτουργικό τρόπο.

- **Διαφοροποίηση ερωτήσεων**

Προσαρμόζουμε τις ερωτήσεις κατανόησης ώστε να ανταποκρίνονται στο γλωσσικό επίπεδο του μαθητή. Ξεκινάμε με ερωτήσεις κλειστού τύπου (Ναι/Όχι - επιλογής) και σταδιακά περνάμε σε πιο σύνθετες, ανοιχτού τύπου.

Επίσης...

- **Μιλήστε καθαρά και με φυσικό ρυθμό.**
Αποφύγετε την υπερβολικά αργή ή υπερτονισμένη ομιλία, καθώς μπερδεύει περισσότερο.
- **Μιλήστε κοιτώντας το παιδί στα μάτια**, στο ύψος του προσώπου του, για να μπορεί να εστιάσει στην ομιλία και στη χειλεανάγνωση.
- **Μη στέκεστε με την πλάτη σε έντονη πηγή φωτός** (π.χ. παράθυρο), ώστε να μη δημιουργούνται σκιές που δυσχεραίνουν την οπτική πρόσβαση στο πρόσωπό σας.
- **Απλότητα στην εμφάνιση:**
Αποφύγετε φανταχτερά ρούχα ή μεγάλα κοσμήματα που μπορεί να αποσπούν την προσοχή των μικρότερων παιδιών από το πρόσωπό σας.
- **Ενημερώστε τον κωφό/βαρήκοο μαθητή για αλλαγή θέματος**, έτσι ώστε να μπορεί να διατηρεί επαφή με τη ροή του μαθήματος.

Πρακτικές ενίσχυσης της συμμετοχής και κατανόησης

- **Δίνουμε περισσότερο χρόνο** στον μαθητή με απώλεια ακοής για να επεξεργαστεί την ερώτηση πριν απαντήσει.
- **Συνεργατική περίληψη:**
Με τη βοήθεια όλων των παιδιών, δημιουργούμε περίληψη με τα βασικά σημεία της ιστορίας/ του μαθήματος/ της καινούργιας έννοιας για καλύτερη κατανόηση.
- **Πολλαπλές πηγές μάθησης:**
Παρέχουμε ευκαιρίες για μελέτη μέσω βιβλίων, εγκυκλοπαιδειών, βιβλιοθήκης κ.ά., ώστε να στηρίζεται η πολυτροπική μάθηση.
- **Ανατροφοδότηση και προσοχή:**
Επαναλαμβάνουμε τις απαντήσεις των συμμαθητών ή στρέφουμε διακριτικά την προσοχή του κωφού παιδιού στον ομιλητή, για να μη χάνει τη ροή του μαθήματος.

Συμπερασματικά...

Ο/η εκπαιδευτικός της γενικής τάξης δε χρειάζεται να είναι ειδικός στην απώλεια ακοής για να στηρίξει αποτελεσματικά έναν μαθητή.

Αυτό που χρειάζεται είναι:

- να είναι ανοιχτός/ή στη συνεργασία,
 - να δείχνει διάθεση κατανόησης,
 - να προσπαθεί να προσαρμόζει τη διδασκαλία στις ανάγκες του κάθε παιδιού,
 - να βλέπει το παιδί και όχι τη δυσκολία.
-
- ✓ Ένα θετικό, υποστηρικτικό κλίμα, μικρές καθημερινές προσαρμογές και η πρόθεση για επικοινωνία μπορούν να κάνουν τεράστια διαφορά στην εκπαιδευτική εμπειρία ενός παιδιού με απώλεια ακοής.
 - ✓ Η συμπερίληψη ξεκινά από την πρόθεση και συνεχίζεται με πράξεις και ο/η δάσκαλος/α είναι το πρόσωπο-κλειδί γι' αυτό.



Ερωτήσεις;
Σχόλια;
Προβληματισμοί;

Ευχαριστώ
για την προσοχή σας!